

MILJÖUTSKOTTETS UTLÅTANDE 21/2005 rd

Statsrådets utredning: Globaliseringen och Finland

Till utrikesutskottet

INLEDNING

Remiss

Utrikesutskottet sände den 12 maj 2005 Statsrådets utredning: Globaliseringen och Finland (USP 17/2005 rd) till miljöutskottet för utlåtande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- biståndsråd Eeva-Liisa Myllymäki och utrikessekreterare Jyrki Nissilä, utrikesministeriet

- konsultativ tjänsteman Tuula Varis, miljöministeriet
- ordförande Sirpa Pietikäinen, Finlands FN-förbund
- direktionsmedlem Olli-Pekka Haavisto, AT-TAC
- medborgaraktivist Olli-Pekka Haavisto, Jordens vänner i Finland rf
- skyddsdirektör Jari Luukkonen, WWF Finland.

UTREDNINGEN

Utredning

Riksdagens utrikesutskott bad den 5 oktober 2000 med stöd av 97 § 1 mom. i grundlagen statsrådet att lämna en utredning om Finlands politiska linjedragningar gällande hanteringen av globaliseringen. Utrikesministeriet lämnade en utredning i ärendet den 19 juni 2001 och med anledning av utredningen gav utskottet ett utlåtande där det efterlyste funktionella sektoriella riktlinjer och en fortsatt utredning av frågan. Statsrådets utredning om globaliseringen utgör en del av helheten tillsammans med utredningen Finland i världsekonomin, handels- och industriministeriets rapport om konkurrenskraften 2003/2004 och arbetsministeriets arbetslivspolitiska redogörelse. Till helheten hör även fram-

tidsredogörelsen, den invandarpolitiska programmet, det säkerhets- och försvarspolitiska redogörelsen, redogörelsen om de mänskliga rättigheterna samt programmet för den inre säkerheten som ingår i regeringsprogrammet.

Syftet med utredningen är att belysa hur de möjligheter och utmaningar som globaliseringen för med sig påverkar Finlands yttre förbindelser på olika politikområden och hur regeringen agerar på dessa politikområden.

Miljöpolitik

Regeringens ambition är att en hållbar användning av miljön och de förnybara naturresurserna i allt större grad ska beaktas i det globala sam-

betet, olika internationella organisationer och i de yttre förbindelserna mellan EU och Finland.

Regeringen verkar för att förstärka den internationella kontrollen av hållbar utveckling och ger i detta sammanhang sitt stöd till grundandet av en global miljöorganisation. Regeringen stöder utvecklingsländernas deltagande i förhandlingarna om miljöavtal och verkställandet av avtal.

Regeringen utarbetar ett tväradministrativt nationellt program om hållbara konsumtions- och produktionsmetoder och strävar efter att ett dylikt program också fås till stånd på EU-nivå. Dessutom deltar regeringen i beredningen och genomförandet av ett motsvarande ramprogram.

Regeringen deltar i utvecklandet av partnerskapsprogrammen i syfte att skapa en ännu mer omfattande samverkan mellan aktörerna för att således främja den hållbara utvecklingen.

Regeringen främjar både nationellt och internationellt sådan företagsverksamhet som tar ansvar för samhället och miljön.

Regeringen fortsätter med sina ansträngningar att trygga genomförandet av Kyotoprotokollet och förbereder sig för användningen av Kyotoprotokollets flexibla mekanismer i syfte att främja en hållbar utveckling i utvecklingsländerna och uppfylla Finlands åtaganden. För att stoppa klimatförändringen verkar Finland aktivt för en ny förhandlingsrunda som ska omfatta alla länder. I förberedelserna för den tas hänsyn också till konkurrenskraften i vår samhällsekonomi.

Regeringen är med och genomför internationella avtal som främjar skyddet av biodiversiteten och en hållbar utveckling med målet att stoppa förlusten av biodiversitet fram till 2010. Under 2005 ska regeringen utarbeta ett nationellt handlingsprogram 2006—2016 för biodiversiteten i Finland.

Regeringen är redo att ställa finländsk kompetens och övriga resurser till förfogande då man skapar och förstärker ett internationellt system för förvarning vid storolyckor.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Utskottet har koncentrerat sig på de delar i globalisationsutredningen som hänför sig till dess behörighet, dvs. miljöpolitiken. Utskottet anser att miljöpolitikdelen i utredningen är lyckad speciellt med hänsyn till att den hållbara utvecklingen betraktas som en av utgångspunkterna i utredningen och att man konsekvent har strävat efter att skapa en sammanhållning inom olika politikområden. Som en första utgångspunkt för en rättvis och jämlik globaliseringsutveckling nämns i enlighet med FN:s millenniedeklaration och handlingsprogrammet från Johannesburg om hållbar utveckling engagemanget för en mer jämlik och integrerad globaliseringsutveckling där det centrala är att göra slut på fattigdomen i världen och fördela välståndet rättvist.

Att integrera miljösynvinkeln i alla politikområden är nödvändigt. Enbart genom den internationella miljöpolitiken får man inte bukt med seriösa globala miljöproblem, av vilka det störs-

ta är klimatförändringen. I mars 2005 uppställde Europeiska rådet som mål att medeltemperaturen i världen inte får stiga med över 2 °C till följd av mänsklig påverkan och att detta borde också vara det långsiktiga målet för internationell klimatpolitik. På basis av naturvetenskapliga beräkningar kan man kostatera att på global nivå ska utsläppen minskas med minst 15 procent, möjligen upp till 50 procent, fram till år 2050 jämfört med nivån år 1990. För att uppnå detta mål krävs det gemensamma globala ansträngningar där det i samband med bedömningen av kostnaderna och kostnadsfördelningen också beaktas att anpassningen till klimatförändringen och de skador som klimatförändringen har orsakat genererar kostnader. Enligt den internationella klimatpanelen IPCC drabbas utvecklingsländerna och de fattigaste befolkningsgrupperna i alla länder allra hårdast av klimatförändringen. Därför är utmaningen om att kunna anpassa sig till klimatförändringen en extra

faktor också i utvecklingssamarbetet som bygger på den internationella solidariteten. Alla befintliga kalkyler visar att kostnaderna för den internationella klimatpolitiken minskar och hålls på en rimlig nivå om tillvägagångssättet är så övergripande som möjligt och om så många som möjligt deltar. Allra helst ska man sträva efter ett globalt deltagande.

En viktig sak är att kunna integrera den hållbara utvecklingen som en del av investerings- och teknologipolitiken, eftersom bekämpningen av klimatförändringen innebär en omvälvning i energiproduktionen. Den internationella energioorganisationen IEA har beräknat att 16 biljoner USD kommer att behöva investeras globalt inom energiområdet fram till år 2030. Omkring hälften av dessa investeringar kommer att göras i utvecklingsländerna. Med tanke på de miljöpolitiska målen är det av avgörande betydelse vilka energirelaterade former, infrastrukturer och tekniker dessa investeringar riktas till.

Utskottet anser det viktigt att det utvecklas olika tillvägagångssätt som garanterar att den internationella finansieringspolitiken konsekvent kan stöda den hållbara utvecklingen och en minskning av fattigdomen. Investeringarna inom industrin, energiproduktionen och byggandet fastställer produktionsmodellerna för flera årtionden framåt och därför är det ytterst viktigt att hållbara produktionsmodeller och den nyaste teknologin kan tas i bruk genom styrning av instituten för utvecklingsfinansiering, utvecklingssamarbetet samt exportkrediterna och exportgarantierna. Det måste anses positivt att den del av utredningen som gäller finansieringen omfattar regeringens ståndpunkt om utvecklandet av strategier genom vilka internationella finansiella flöden kan fås att stödja den hållbara utvecklingen och Finlands globala mål.

Vid sidan av klimatförändringen utgör utarmningen av den biologiska mångfalden ett globalt hot, likaså minskningen av sötvattentillgångarna. De globala problemen hänger nära samman med varandra, eftersom klimatförändringen har bedömts leda till en snabb utarmning av biodiversiteten och en minskning av vattentillgångarna. Det på toppmötet i Johannesburg uppställda

målet om att förhindra den fortsatta utarmningen av biodiversiteten fram till år 2010 förutsätter en stark styrning av globaliseringsutvecklingen i enlighet med principerna om en hållbar användning av naturresurserna. Ett globalt problem ur den hållbara utvecklingens synvinkel är också det att ungefär 1,1 miljard människor saknar tillgång till rent vatten och 2,4 miljarder människor lever helt utan några sanitära förhållanden. Det att uppmärksamhet inte har fästs vid den knappa tillgången på vatten har motiverats med att det snarare är fråga om ett regionalt och lokalt problem som dock är mycket utbrett. Därmed har det inte ansetts nödvändigt att inkludera frågan i statsrådets utredning som koncentrerar sig på globaliseringen. Synvinkeln är en annan om problemet betraktas som ett direkt resultat av klimatförändringen. Av sötvattnet finns 70 procent bundet i glaciärer. Om medeltemperaturen till följd av den globala uppvärmningen stiger med 4 °C fram till århundradets slut, börjar glaciärerna smälta. Detta i sin tur betyder att miljarder människor riskerar att få leva med akut vattenbrist.

I likhet med statsrådets utredning lyfter utskottet fram handelspolitikens roll i främjandet av den hållbara utvecklingen. Handelspolitiken bör stödja en miljömässigt hållbar utveckling. Målet bör vara att EU:s och Finlands handelspolitik främjar spridningen av miljövänliga produkter, teknologier, produktionsmodeller och tjänster globalt. Samtidigt är det möjligt att främja Finlands exportpolitiska intressen, eftersom Finland har specialkunskande i synnerhet vad gäller användningen av hållbara energikällor, ordnandet av vattenförsörjning och sanitära tjänster samt det hållbara skogsbruket.

Undersökningarna visar att hög miljökompetens förbättrar konkurrensförmågan på lång sikt. EU och Finland bör även framöver sträva efter att vara föregångare inom miljöpolitiken.

Finland bör agera aktivt speciellt inom miljöpolitiken. Landet bör alltså inte anpassa sig, vilket tycks vara en av utgångspunkterna i den ekonomiska utredningen "Finland i världsekonomin". I detta hänseende bör uppmärksamhet fästas vid eventuella inre motsättningar mellan de

olika globaliseringslinjerna. Som EU-medlem har Finland ett större politiskt inflytande än vad storleken ger anledning att tro. Tack vare EU:s roll som föregångare har också unionen ett betydligt större politiskt inflytande än vad dess storlek egentligen motiverar. Utskottet anser att under sitt ordförandeskap bör Finland kämpa hårt för den internationella miljöpolitiken.

Utskottet anser det angeläget att både Finland och EU jobbar för att förstärka den internationella förvaltningen av den hållbara utvecklingen. Den hållbara utvecklingens synvinkel måste bli en del av de olika politikområdenas internationella verksamhet. Samtidigt kan man bättre ta tillvara synergier mellan de olika internationella miljöavtalen och stödda utvecklingsländerna. Utvecklingsländerna behöver hjälp och stöd för att kunna förstärka sina nationella förvaltningsmekanismer, eftersom ländernas miljöförvaltning i allmänhet är så svag att den egna internationella förvaltningens normer inte efterföljs i praktiken. Utskottet stöder förslaget om att FN:s miljöprogram (UNEP) ändras till FN:s miljöorganisation (UNEO).

FN:s reformprocess bör fullföljas, så att systemets koherens, effektivitet och demokrati kan stärkas. Miljöfrågorna och den hållbara utvecklingen bör få ett starkt fotfäste i FN:s centrala organ (generalförsamlingen och ekonomiska och sociala rådet ECOSOC), FN:s kommission för hållbar utveckling (CSD) som sorterar under ECOSOC, multilaterala miljökonventioner (MEA), FN:s operativa organisationer såsom utvecklingsprogrammet UNDP, Världsbanken, Internationella monetära fonden, Världshandelsorganisationen, OECD samt i annat samarbete regeringarna emellan.

Särskild vikt bör läggas vid att miljön och den hållbara utvecklingen inte hamnar i skymundan av sociala frågor på FN:s uppföljningsmöte till millenniedeklarationen.

Utlåtande

Miljöutskottet anför

att utrikesutskottet beaktar det som sägs i detta utlåtande.

Helsingfors den 2 juni 2005

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Pentti Tiusanen /vänst
medl. Susanna Haapoja /cent
Tuomo Hänninen /cent
Antti Kaikkonen /cent
Inkeri Kerola /cent
Kari Kärkkäinen /kd
Jouko Laxell /saml

Mikaela Nylander /sv
Heikki A. Ollila /saml
Säde Tahvanainen /sd
Unto Valpas /vänst
Ahti Vielma /saml
Pia Viitanen /sd
ers. Esa Lahtela /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Ekroos.